

Дидактична сутність процесуальної інтеграції методики навчання іноземним мовам у англomовну мовленнєву діяльність

Г. В. ДИШЕЛЬ

А. ДІКАЛОВА

Рівень володіння іноземною мовою майбутніми спеціалістами – викладачами іноземних мов вже тривалий час не задовольняє ні їх самих, ні їх потенційних роботодавців. Розширення міжнародних зв'язків нашої держави, передбачає підготовку фахівців, спроможних користуватися нерідною мовою для розв'язання будь-яких соціально – побутових чи інтелектуально – когнітивних завдань.

Для реалізації цієї мети ряд вчених (Є.І. Пасов, Н. К. Скляренко) пропонували максимально комунікативувати процес навчання: за рахунок використання без перекладних засобів навчання на етапі введенні нового матеріалу; його включення в усі види мовленнєвої діяльності; застосування у мовленнєвих ситуаціях та ігрових формах навчання [1], [2].

Інша група вчених (А.Б.Тарнапольський, Р.Ю. Мартинова) вважала, що досягти вмінь реально – мовленнєвої комунікації можливо за умов створення штучної мовної середи, що виникає під час занурення у інший вид діяльності, тобто іншу дисципліну [3], [4]. Створення такої середи відбувається під час реалізації будь – якого інтегрованого курсу, зокрема: «Методика навчання іноземним мовам засобами англійської мови». Розглянемо докладніше, яким чином здійснюється цей процес з'єднання, але, спочатку, уточнимо понятійний апарат.

У енциклопедичному словнику «інтеграція» розглядається як сполучення окремих диференційованих частин й функцій системи, а також сам процес, що до нього призводить [5, с.495]. Б. Ф. Ломов характеризує її як результат діяльності елементів цілісної системи, якій притаманні узгодженість, упорядкованість та стабільність [6].

У своїх роботах Ю.К. Бабанський наголошував, що будь - якій педагогічній інтеграції властива трьохрівнева структура: базис (дисципліна, що об'єднує); завдання (проблем базової дисципліни); знаряддя (теоретичний й практичний ін-

струментарій базової й дисципліни, що супроводжує) [7]. На основі цього В. І. Загвизинський дійшов висновку, що інтеграція у навчанні, відбувається за рахунок поєднання: 1) у одному синтезованому курсі елементів різних дисциплін; 2) наукових понять й методів різних навчальних предметів у загально навчальні поняття й методи пізнання, а також шляхом підсумовування основ наук й розкриття міжпредметних навчальних проблем [8].

Р.Ю. Мартинова, узагальнюючи досвід попередників, виділила два види навчальної інтеграції та визначила їх специфічні властивості: інтеграція за предметною ознакою та інтеграція за процесуальною ознакою.

Специфічними особливостями першої виступає: а) значеннєвий зміст, що складається з інтегрованих знань з різних наукових галузей, але об'єднаний загальним змістом, що відображає цілісність явищ та подій у природі та суспільстві; б) нова цілісність, що виникла в результаті інтеграції її частин, втратила їх первісні властивості й набула нові, характерні лише їй. [9, с.83].

Специфічними особливостями інтеграції за процесуальною ознакою виступає: а) об'єднання у навчальний процес тільки різнозначеннєвих предметів, один з яких представляє іншомовну мовленнєву діяльність; б) реалізація процесу навчання у три етапи за умови: домінуванні іншомовної мовної діяльності й використанні професійної як допоміжної; тотожності за значимістю й змістом професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності; домінуванні професійної діяльності й використовуванні іншомовної мовленнєвої, як допоміжної [9, с.88].

Виходячи з того, що предметна інформація співвідноситься зі змістом будь-яких предметів, явищ у природі та суспільстві, а процесуальна - з діями, що виконуються з предметною інформацією, науковець розглядає інтегрований процес навчання, як взаємозв'язану діяльність викладача та учня, що забезпечує оволодіння останнім змістом предмету, який складається з різних дисциплін, - одна з яких виступає домінуючою, а інші - супроводжують та доповнюють її [10, с.15].

Підтримуючи цю точку зору, ми розглядаємо інтегрований процес навчання методики, як взаємозв'язану діяльність викладача та студентів з оволодіння дисципліни: «Методика навчання іноземним мовам засобами англійської мови».

Змістом запропонованого нами курсу можуть бути наступні теми: «Основні поняття і категорії методики навчання іноземних мов». «Загальнодидактичні та методичні принципи навчання іноземних мов». «Цілі навчання іноземних мов». «Компоненти змісту навчання іноземних мов». «Етапи навчання іноземних мов». «Методика формування іншомовної фонетичної компетенції». «Методика формування іншомовної лексичної компетенції». «Методика формування іншомовної граматичної компетенції». «Формування іншомовної компетенції в говорінні». «Формування іншомовної компетенції у читанні». «Формування іншомовної компетенції у письмі». «Формування іншомовної компетенції в аудіюванні». «Методи навчання». «Проблема контролю та корекції у процесі навчання іноземних мов». «Організація навчально – виховного процесу з іноземної мови». «Планування позакласної роботи з іноземної мови».

Опанування вищезгаданого змісту стає можливим, якщо студенти володіють міцними фонетичними навичками, які забезпечують нормативне вимовляння відповідної лексики, на основі якої спрацьовуються граматичні способи оперування нею, що приводить до становлення мовленнєвих умінь у монологічному та діалогічному мовленні, читанні, письмі й аудіюванні. Крім того, засвоєння змісту, у свою чергу, уможлиблюється реалізацією принципів на яких ми, враховуючи тему дослідження, й зупинимося докладніше.

Специфічними принципами інтегрованого процесу навчання ми вважаємо наступні:

Принцип домінуючої ролі навчально – пізнавальної діяльності передбачає теоретичну та практичну підготовку студентів, згідно вимог до кваліфікації вчителя іноземної мови, при другорядній ролі англomовної мовленнєвої діяльності. Наприклад, англійською : 1) надаються теоретичні знання щодо: а) етапів розвитку методики, як науки; б) основи теорії формування комунікативної компетенції учнів, яка складається з мовленнєвої компетенції, мовної компетенції, соціокультурної компетенції, соціолінгвістичної компетенції, країнознавчої компетенції та стратегічної компетенції; 2) формуються навички: а) застосовувати сучасні принципи, методи, прийоми, засоби навчання іншомовного спілкування; б) вирішувати завдання морального, культурно – естетичного, трудового виховання з урахуванням особливос-

тей етапу навчання; в) допомагати школярам в оволодінні уміннями вчитися, розширювати свій світогляд, пізнавати себе; г) аналізувати власну професійну діяльність, добирати підручники та посібники; д) планувати і творчо конструювати навчально – виховний процес.

Принцип створення проблемної ситуації передбачає: формування здатності здійснювати творчий підхід під час організації навчального процесу; використовувати прийоми евристичної бесіди, вести дискусію й створювати умови для її виникнення. Наприклад, у межах теми: «Сучасні методи навчання іноземним мовам», може бути запропоновано провести круглий стіл, де кожен з учасників грає роль засновника методу, та захищає свій винахід. У свою чергу, опоненти доводять його неефективність, обґрунтовуючи свою точку зору. Таким чином, під час заняття, майбутні вчителі вчаться мислити та творчо набувають знання з предмету засобами англійської мови.

Принцип проектного навчання передбачає: організацію дослідницької роботи на заняттях з методики навчання іноземним мовам. Проекти бувають наступних типів: інформативні, дослідницькі, творчі. Мобілізація психічної активності учнів, викликає інтерес до досліджуваної проблеми, розширює обсяг засвоюваного матеріалу, провокує мовну активність, тренує творчу уяву, знижує стомлення, полегшує процес сприйняття. Наприклад, підготовка та проведення позакласного заходу передбачає: визначення теми, цілей, попередню підготовку, реалізацію заходу та його аналіз. На кожному з цих етапів майбутній вчитель стикається з рядом складностей, подолання яких сприяє успішності реалізації наступного етапу й розвитку необхідних педагогічних якостей, як, наприклад, творчого мислення, організаторських здібностей, ораторського мистецтва.

Принцип самовдосконалення передбачає розвиток потреби у придбанні додаткової інформації з досліджуваної проблеми з метою вдосконалювати свої знання у позаурочний час. Реалізація цього принципу припускає навчання учнів роботі з першоджерелами, самостійному відбору інформації, її аналізу й синтезу, а також з'єднанню із уже наявної з метою більш глибокого проникнення у суть досліджуваної теми. Це сприяє розвитку глибини мислення, тобто засвоєнню не тільки самого явища, але й причин його виникнення.

Розглянув вищезазначені принципи, ми виявили, що дидактична сутність процесуальної інтеграції методики навчання іноземним мовам у англomовну мовленнєву діяльність реалізується у принципі домінуючої ролі навчально – пізнавальної діяльності; принципі створення проблемної ситуації; принципі проектного навчання та принципі самовдосконалення.

Література:

1. Пассов Е. И. Коммуникативное иноязычное образование: концепция развития индивидуальности в диалоге культур. – Липецк, 2000. – 360 с.
2. Скляренко Н. К. Навчання граматичному матеріалу // Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / Кол. авторів за кер. С. Ю. Ніколаєвої. – К., 1999. – с. 72 – 92.
3. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому навчальному закладі освіти: Навчальний посібник. – К.: Фірма «Інкос», 2006. – 248 с.
4. Мартинова Р.Ю. Лингводидактическая характеристика интегрированного обучения иностранному языку старшеклассников. // Наука і освіта. – №8-9. – 2008. – С. 263-270.
5. Прохоров А. М. Советский энциклопедический словарь. – М., Издательство «Советская энциклопедия», 1986. – 502 с.
6. Ломов Б. Ф. Проблемы общения в психологии. – М., 1981. – 524 с.
7. Бабанский Ю. К. Педагогика. – М.: Просвещение, 1988. – 478 с.
8. Зягвинский В. И. Теория обучения: Современная интерпретация: Уч. пособие для студ. высш. пед. уч. завед. – М., Изд-во центр «Академия», 2001. – 192 с.
9. Мартинова Р. Ю. Виды интегрированных процессов обучения профессиональной деятельности студентов неязыковых ВУЗов // Науковий вісник ПДПУ ім. К. Д. Ушинського. Збірка наукових праць. – № 9-10. – Одеса. – 2010. – С. 80-89.
10. Мартинова Р.Ю. Интегрированное обучение иностранным языкам. СИД Н.П. Черкасов. Одеса –2008. – 130 с.